

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ВИРОБНИЦТВО ТА НАДАННЯ СУСПІЛЬНИХ БЛАГ

FINANCIAL DECENTRALIZATION AND ITS INFLUENCE ON PRODUCTION AND PROVISION OF PUBLIC GOODS

У статті досліджено вплив фінансової децентралізації на виробництво та надання суспільних благ, зокрема локальних. Проаналізовано основні повноваження органів місцевого самоврядування з надання суспільних благ, а також їх спроможність спрямовувати фінансові ресурси на виробництво суспільних благ на відповідній території: освіту; охорону здоров'я; культуру та мистецтво; фізичну культуру та спорт; екологію. Зроблено висновок, що розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування різних рівнів сприятиме поліпшенню виробництва та надання населенню суспільних благ та послуг.

Ключові слова: децентралізація, фінансова децентралізація, суспільні блага, органи місцевого самоврядування.

В статье исследовано влияние финансовой децентрализации на производство и предоставление общественных благ, в частности локальных. Проанализированы основные полномочия органов местного самоуправления по предоставлению общественных благ, а также их способность направлять финансовые ресурсы на производство общественных благ на соответствующей территории: образование;

здравоохранение; культуру и искусство; физическую культуру и спорт; экологию. Сделан вывод, что разграничение полномочий в системе органов местного самоуправления разных уровней будет способствовать улучшению производства и предоставления населению общественных благ и услуг.

Ключевые слова: децентрализация, финансовая децентрализация, общественные блага, органы местного самоуправления.

The article studies the influence of financial decentralization on the production and provision of public goods, in particular, local ones. The main powers of local governments for the provision of public goods production and their ability to direct financial resources for the production of public goods in the relevant territory are analyzed: education; health; culture and art; physical culture and sport; ecology. It is concluded that the delineation of powers in the system of local self-government bodies at different levels will help improve the production and provision of public goods and services to the public.

Key words: decentralization, financial decentralization, public goods, local self-government bodies.

УДК 33.330

Журавльова Ю.О.

к.н. з держ. упр., докторант

Одеський національний економічний
університет

Постановка проблеми. На сучасному етапі суттєво зростає інтерес до дослідження суспільних благ, адже вони є фактором зростання добробуту країни та найважливішим показником якісного стану продуктивних сил. Проведення реформи децентралізації поставило на порядок денний питання щодо наукового дослідження впливу фінансової децентралізації на виробництво та надання суспільних благ, зокрема локальних.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження питань, пов'язаних із фінансовою децентралізацією, зробили С. Tiebout [1], Oates, W. [2], J. Buchanan [3], P. Samuelson [4] та ін. Узагальнення теоретичних засад функціонування місцевих фінансів та фінансової децентралізації досліджує І.С. Волохова [5]; сутність фінансової децентралізації вивчають О.М. Соколова, А.В. Ковальчук [6], В.В. Мамонова, О.О. Василега [7]; вплив процесів фінансової децентралізації на систему місцевих фінансів України досліджує І.В. Мізіна [8]. Розвитку бюджетної децентралізації в Україні присвя-

чена наукова доповідь за редакцією І.О. Луїної [9]; особливості здійснення децентралізації в сучасних умовах розглядає Н.Ю. Мельничук [10], сутність фінансово-бюджетної децентралізації знаходиться у полі зору С. Михайленко, В. Зубріної [11] та ін.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати, як суттєві зміни в організації та фінансуванні органів місцевого самоврядування, які пов'язані з передачею повноважень та відповідальності від центра на місця, впливають на виробництво та надання суспільних благ, зокрема локальних, на відповідній території.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» визначено першочергові пріоритети становлення та розвитку України, зокрема вектор відповідальності, у рамках якого передбачено проведення децентралізації та реформи державного управління [12]. Децентралізація управління передбачає передачу права, функцій та відповідальності з верхніх рівнів управління на нижчі [13, с. 68].

Таблиця 1

Основні повноваження органів місцевого самоврядування щодо надання суспільних благ

Базовий рівень (адміністративно-територіальні одиниці – громади)	Структурні підрозділи територіальних органів центральних органів виконавчої влади на базовому рівні	Районний рівень (адміністративно-територіальні одиниці – райони)	Обласний (регіональний) рівень (адміністративно-територіальні одиниці – АРК, області, м. Київ і Севастополь)
розвиток місцевої інфраструктури, зокрема доріг, мереж водо-, тепло-, газо-, електропостачання і водовідведення, інформаційних мереж, об'єктів соціального та культурного призначення; благоустрій території; надання житлово-комунальних послуг (централізоване водо-, теплопостачання і водовідведення, вивезення та утилізація відходів, утримання будинків і споруд, прибудинкових територій комунальної власності); утримання вулиць і доріг у населених пунктах; громадська безпека; гасіння пожеж; управління закладами середньої, дошкільної та позашкільної освіти; надання послуг швидкої медичної допомоги, первинної охорони здоров'я, з профілактики хвороб; розвиток культури та фізичної культури (утримання та організація роботи будинків культури, клубів, бібліотек, стадіонів, спортивних майданчиків)	санітарно-епідеміологічний захист	виховання та навчання дітей у школах-інтернатах загального профілю; надання медичних послуг вторинного рівня	охорона навколишнього природного середовища; розвиток обласної інфраструктури, насамперед обласних автомобільних доріг, мережі міжрайонних та міжобласних маршрутів транспорту загального користування; професійно-технічна освіта; надання високоспеціалізованої медичної допомоги; розвиток культури, спорту, туризму.

Джерело: складено за [14]

В Україні протягом 2014–2016 рр. закладено основи нормативно-правової бази щодо реформи децентралізації влади. У зв'язку із цим на першому етапі зазначеної реформи розпочалося розмежування повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, зокрема посилення фінансової спроможності останніх, що сприятиме поліпшенню виробництва та надання населенню суспільних благ та послуг на відповідній території.

Аналіз табл. 2 свідчить, що до основних повноважень органів місцевого самоврядування:

– базового рівня належать: розвиток місцевої інфраструктури; надання житлово-комунальних послуг; управління закладами середньої, дошкільної та позашкільної освіти; надання послуг швидкої медичної допомоги, первинної охорони здоров'я, з профілактики хвороб; розвиток культури та фізичної культури;

– районного рівня – виховання та навчання дітей у школах-інтернатах загального профілю; надання медичних послуг вторинного рівня;

– обласного (регіонального) рівня – охорона навколишнього природного середовища; розвиток обласної інфраструктури; професійно-технічна

освіта; надання високоспеціалізованої медичної допомоги; розвиток культури, спорту, туризму.

Аналіз табл. 2 свідчить про спроможність органів місцевого самоврядування різних рівнів спрямовувати фінансові ресурси на виробництво та надання суспільних благ на відповідній території: освіту; охорону здоров'я; культуру та мистецтво; фізичну культуру та спорт; екологію.

Аналіз таблиці показує, що протягом 2011–2016 рр. зменшують видатки на галузь «Освіта» в бюджетах державного (на 4,7%), обласного (на 1,3%), міст районного підпорядкування (на 0,5%), селищних (на 0,4%), сільських (на 0,7%). Збільшуються видатки у бюджетах міст республіканського (АРК), обласного підпорядкування (на 3,8%), районних (на 1,5%). Із 2016 р. галузь «Освіта» фінансується, у тому числі, з бюджету об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ).

Протягом 2011–2016 рр. змінюються видатки за видами бюджетів за секторами освіти. Так, спостерігається тенденція до щорічного збільшення видатків на дошкільну освіту у бюджетах: республіканських, обласних, міських (міст Києва та Севастополя) (на 2,4%); районних (на 7,6%); ОТГ (із 2016 р. – 2,8%). Зменшення видатків відбувається у бюджетах: міст

Видатки, що здійснюються з бюджетів різних рівнів, на надання суспільних благ

Видатки, що здійснюються з бюджетів міст республіканського АРК та обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад (ст.89)	Видатки, що здійснюються з бюджету АРК та обласних бюджетів (ст. 90)
<p>1). Освіта:</p> <p>а) дошкільна освіта;</p> <p>б) загальна середня освіта;</p> <p>в) навчальні заклади для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації: загальноосвітні школи-інтернати, загальноосвітні навчальні заклади для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дитячі будинки, навчально-реабілітаційні, дитячі будинки сімейного типу, прийомні сім'ї та сім'ї патронатних вихователів;</p> <p>г) вища освіта (на оплату послуг із підготовки фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах I–IV рівнів акредитації державної та комунальної власності відповідно до програм соціально-економічного розвитку регіонів);</p> <p>д) позашкільна освіта;</p> <p>е) професійно-технічна освіта з бюджетів міст обласного значення – обласних центрів (на оплату послуг із підготовки кваліфікованих робітників на умовах регіонального замовлення у професійно-технічних та інших навчальних закладах державної та/або комунальної власності, які розташовані на території зазначених міст).</p> <p>2) Охорона здоров'я:</p> <p>а) первинна медико-санітарна, амбулаторно-поліклінічна та стаціонарна допомога;</p> <p>б) програми медико-санітарної освіти (міські та районні центри здоров'я і заходи із санітарної освіти);</p> <p>в) інші державні програми медичної та санітарної допомоги (територіальні медичні об'єднання, центри медичної статистики, автопідприємства санітарного транспорту, інші програми і заходи).</p> <p>3) Державні культурно-освітні та театральні-видовищні програми (сільські, селищні та міські палаци і будинки культури, клуби, центри дозвілля, інші клубні заклади та бібліотеки; театри, районні (міські) бібліотеки або централізовані бібліотеки районної (міської) централізованої бібліотечної системи, музеї, виставки, палаци і будинки культури, школи естетичного виховання дітей, включаючи заклади та установи комунальної власності, яким надано статус академічних, національних, зоопарки комунальної власності).</p> <p>4) Фізична культура і спорт: утримання та навчально-тренувальна робота дитячо-юнацьких спортивних шкіл усіх типів, заходи з фізичної культури і спорту та фінансова підтримка місцевих осередків всеукраїнських громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості і спортивних споруд місцевого значення.</p>	<p>1) Державне управління.</p> <p>2) Освіта:</p> <p>а) загальна середня освіта для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації: спеціальні загальноосвітні навчальні заклади для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, загальноосвітні санаторні школи-інтернати; загальноосвітні школи-інтернати, загальноосвітні навчальні заклади для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дитячі будинки, навчально-реабілітаційні центри;</p> <p>а-1) загальна середня освіта: спеціалізовані школи (школи-інтернати) державної власності, а також загальноосвітні навчальні заклади: спеціалізовані школи-інтернати, ліцеї-інтернати, гімназії-інтернати, колегіуми-інтернати;</p> <p>б) професійно-технічна освіта (на оплату послуг із підготовки кваліфікованих робітників на умовах регіонального замовлення у професійно-технічних та інших навчальних закладах державної та/або комунальної власності);</p> <p>в) вища освіта (на оплату послуг із підготовки фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів на умовах державного та/або регіонального замовлення у вищих навчальних закладах державної та/або комунальної власності);</p> <p>г) післядипломна освіта (на оплату послуг із підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів на умовах регіонального замовлення);</p> <p>г) позашкільна освіта.</p> <p>3) Охорона здоров'я:</p> <p>а) консультативна амбулаторно-поліклінічна та стаціонарна допомога, центри екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, станції екстреної (швидкої) медичної допомоги;</p> <p>б) спеціалізована амбулаторно-поліклінічна та стаціонарна допомога (спеціалізовані лікарні, поліклініки, включаючи стоматологічні, центри, диспансери, госпіталі для ветеранів війни, будинки дитини, станції переливання крові);</p> <p>в) санаторно-курортна допомога (санаторії для хворих на туберкульоз, санаторії для дітей та підлітків, санаторії медичної реабілітації);</p> <p>г) інші державні програми медичної та санітарної допомоги (медико-соціальні експертні комісії, бюро судмедекспертизи, центри медичної статистики, територіальні медичні об'єднання, автопідприємства санітарного транспорту, бази спецмедпостачання, центри здоров'я і заходи санітарної освіти, регіональні заходи з реалізації державних програм, інші програми і заходи).</p> <p>4) Культура і мистецтво:</p> <p>а) державні культурно-освітні програми;</p> <p>б) державні театральні-видовищні програми (філармонії, художні, музичні колективи і ансамблі, театри, концертні і циркові організації, палаци, будинки культури, інші заклади національного, державного, республіканського АРК і обласного значення, інші заклади та заходи в галузі мистецтва, включаючи заклади та установи комунальної власності, яким надано статус національних).</p> <p>5) Фізична культура і спорт.</p> <p>б) Програми природоохоронних заходів місцевого значення, заходи з проведення лабораторно-діагностичних, лікувально-профілактичних робіт, утримання ветеринарних лікарень та ветеринарних лабораторій.</p>

Джерело: складено за [15]

республіканського (АРК), обласного підпорядкування (на 1,3%); міст районного підпорядкування (на 3,5%); селищних (на 3,4%); сільських (на 1,7%).

Загальна середня освіта. Протягом зазначеного періоду зменшуються видатки з бюджетів: державного (на 0,4%); міст республіканського(АРК),

Таблиця 3

Розподіл видатків зведеного бюджету України за видами бюджетів у галузі освіти, %

Видатки	Роки	Вид бюджету								
		Зведений бюджет	у тому числі							
			державний	республіканський, обласні, міські (міст Києва та Севастополя)	міст республіканського (АРК), обласного підпорядкування	районні	міст районного підпорядкування	селищні	сільські	ОТГ
Освіта	2011	100	31,6	17,0	22,5	23,5	1,4	1,3	2,8	-
	2012	100	29,8	16,9	23,5	24,2	1,4	1,4	2,9	-
	2013	100	29,3	16,4	24,1	24,3	1,5	1,4	3,0	-
	2014	100	28,6	16,9	23,4	24,9	1,6	1,4	3,2	-
	2015	100	26,4	18,4	23,6	26,5	1,3	1,1	2,7	-
	2016	100	26,9	15,7	26,3	25,0	0,9	0,9	2,1	2,2
з них:										
Дошкільна освіта	2011	100	0,6	9,7	50,7	3,4	9,3	8,7	17,5	-
	2012	100	0,5	9,7	50,7	3,5	9,3	8,7	17,5	-
	2013	100	0,5	9,3	50,8	3,8	9,3	8,6	17,8	-
	2014	100	0,4	10,5	49,4	3,0	9,7	8,5	18,4	-
	2015	100	0,5	11,3	49,8	8,3	7,7	6,7	15,8	-
	2016	100	0,5	12,1	49,4	11,0	5,8	5,3	13,1	2,8
Загальна середня освіта	2011	100	0,7	15,9	31,5	50,7	0,2	0,2	0,8	-
	2012	100	0,5	15,5	32,0	51,0	0,1	0,2	0,7	-
	2013	100	0,5	14,7	32,8	51,0	0,1	0,2	0,8	-
	2014	100	0,5	15,7	31,1	51,6	0,2	0,2	0,8	-
	2015	100	0,4	16,9	29,8	52,4	0,1	0,1	0,3	-
	2016	100	0,3	17,5	30,0	48,0	0,05	0,1	0,2	3,9
Професійно-технічна освіта	2011	100	19,6	80,4	-	-	-	-	-	-
	2012	100	20,4	79,6	-	-	-	-	-	-
	2013	100	22,3	77,7	-	-	-	-	-	-
	2014	100	22,4	77,6	-	-	-	-	-	-
	2015	100	2,0	98,0	-	-	-	-	-	-
	2016	100	2,1	41,5	56,4	-	-	-	-	-
Вища освіта	2011	100	90,9	9,0	-	-	-	-	-	-
	2012	100	90,1	9,8	-	-	-	-	-	-
	2013	100	90,1	9,8	0,1	-	-	-	-	-
	2014	100	90,1	9,9	0,1	-	-	-	-	-
	2015	100	90,2	9,7	0,1	-	-	-	-	-
	2016	100	90,5	9,5	0,1	-	-	-	-	-

Джерело: складено за [16–18]

обласного підпорядкування (на 1,5%); районних (на 2,7%); міст районного підпорядкування (на 0,15%); селищних (на 0,1%) та сільських (на 0,6%). Збільшуються видатки у бюджетах: республіканського, обласних, міських (міст Києва та Севастополя) (на 1,6%) та ОТГ (із 2016 р. – 3,9%).

Протягом 2011–2016 рр. відбуваються суттєві зміни у фінансуванні професійно-технічної освіти, зменшуються видатки з бюджетів: державного (на 17,5%) та республіканського, обласних, міських (міст Києва та Севастополя) (на 38,9%). Із 2016 р. видатки на професійно-технічну освіту передба-

чені у бюджетах міст республіканського (АРК), обласного підпорядкування (56,4%). Це стало наслідком реформи децентралізації фінансування закладів професійно-технічної освіти, яка була започаткована в 2016 р.

Із прийняттям Закону України «Про державний бюджет на 2016 рік» змінено джерела фінансування закладів професійно-технічної освіти, а саме: фінансування закладів професійно-технічної освіти, розташованих у містах обласного значення здійснюється з бюджетів міст обласного значення, а інших – з обласних бюджетів та м. Києва [19].

Водночас із державного бюджету передбачена субвенція на здобуття загальної середньої освіти в рамках професійно-технічної освіти. Крім того, передбачене державне замовлення на підготовку робітничих кадрів, що пов'язано з гостродефіцитними професіями національного значення [20].

Разом із тим з 1 січня 2018 р. до завершення процедури передачі з державної в комунальну власність підпорядкованих Міністерству освіти і науки України державних закладів професійної (професійно-технічної освіти) тимчасово передані повноваження обласним і Київській міській держадміністраціям, зокрема розроблення та виконання регіональних програм підготовки кваліфікованих робітників та молодших спеціалістів; оперативне управління майном закладів освіти; здійснення матеріально-технічного і фінансового забезпечення закладів освіти, аналізу та контролю над про-

вадженням їх фінансово-господарської діяльності; складення середньострокового прогнозу потреби у кваліфікованих робітниках та молодших спеціалістах на регіональному ринку праці; проведення моніторингових досліджень потреб регіонального ринку праці, формування, розміщення регіонального замовлення та здійснення контролю над виконанням показників регіонального та державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників та молодших спеціалістів тощо [21].

Повноваження щодо призначення на посаду директорів закладів освіти, фінансування яких здійснюється з обласних бюджетів, бюджету м. Києва, передано обласним і Київській міській держадміністраціям, а фінансування яких здійснюється з бюджетів міст обласного значення – міським радам міст обласного значення – обласних центрів [21].

Таблиця 4

Розподіл видатків зведеного бюджету України за видами бюджетів із надання суспільних благ, %

Видатки	Роки	Вид бюджету								
		Зведений бюджет	у тому числі							
			державний	республіканський, обласні, міські (міст Києва та Севастополя)	міст республіканського (АРК), обласного підпорядкування	районні	міст районного підпорядкування	селищні	сільські	ОТГ
Охорона навколишнього середовища	2011	100	77,3	8,4	7,6	1,0	1,8	1,4	2,5	-
	2012	100	78,1	9,1	6,4	0,8	2,3	1,2	2,1	-
	2013	100	82,1	6,1	6,1	0,5	1,9	1,5	1,8	-
	2014	100	74,6	6,9	10,0	0,7	3,0	1,7	3,2	-
	2015	100	73,3	10,7	9,2	0,7	2,1	1,2	2,8	-
	2016	100	76,3	9,4	8,6	0,8	1,3	1,1	2,1	0,4
Житлово-комунальне господарство	2011	100	5,0	21,1	58,9	1,0	4,2	4,2	5,5	-
	2012	100	3,4	40,7	47,6	1,5	2,1	2,1	2,5	-
	2013	100	1,3	27,8	54,0	1,4	5,1	4,3	6,1	-
	2014	100	0,6	41,4	48,9	1,6	2,7	2,0	2,8	-
	2015	100	0,1	24,9	54,1	1,3	6,8	4,6	8,2	-
	2016	100	0,1	15,9	54,8	0,2	7,0	7,5	11,4	3,0
Охорона здоров'я	2011	100	20,9	31,8	25,5	21,4	0,03	0,1	0,2	-
	2012	100	19,4	36,1	23,2	21,0	-	0,1	0,1	-
	2013	100	20,9	38,6	21,4	19,1	-	0,1	0,03	-
	2014	100	18,5	41,2	20,6	19,7	-	0,01	0,01	-
	2015	100	16,1	41,0	22,2	20,7	-	0,01	0,01	-
	2016	100	16,5	39,6	22,6	20,8	-	0,01	0,01	0,4
Духовний та фізичний розвиток	2011	100	35,6	23,2	16,4	14,4	0,7	1,4	8,3	-
	2012	100	40,2	21,1	15,5	13,2	0,7	1,3	8,0	-
	2013	100	37,4	22,4	15,9	13,7	0,7	1,3	8,4	-
	2014	100	35,2	26,9	15,0	13,0	0,7	1,2	8,1	-
	2015	100	40,8	19,2	16,3	14,7	0,6	1,1	7,4	-
	2016	100	29,3	23,2	19,9	16,3	0,8	1,1	7,5	1,8

Джерело: складено автором за [16–18]

Вища освіта. Протягом 2011–2016 рр. вища освіта фінансувалася переважно за рахунок державного бюджету (на рівні 90,5% у 2016 р.) та обласних бюджетів (заклади комунальної форми власності). Водночас слід зазначити, що, відповідно до Закону «Про Державний бюджет України на 2018 рік», видатки на оплату послуг із підготовки фахівців у 142 вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації державної власності, що мають статус окремих юридичних осіб, з 1 січня 2018 р. здійснюються з обласних бюджетів та бюджету міста Києва. Оплата послуг із підготовки фахівців у 283 вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації, які входять структурними підрозділами до вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації державної власності, фінансується за рахунок та в межах коштів, передбачених у кошторисах вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації державної власності [22].

Аналіз табл. 4 показує, що протягом 2011–2016 рр. видатки на охорону навколишнього середовища зменшуються з бюджетів: державного (на 1,0%); районного (на 0,2%); міст районного підпорядкування (на 0,5%); селищних (на 0,3%); сільських (на 0,4%). Збільшуються видатки у бюджетах: республіканському, обласних, міських (міст Києва та Севастополя) (на 1,0%) та міст республіканського (АРК), обласного підпорядкування (на 1,0%).

За вказаний період видатки на житлово-комунальне господарство зменшуються у бюджетах: державному (на 4,9%); республіканському, обласних, міських (міст Києва та Севастополя) (на 5,2%); міст республіканського (АРК), обласного підпорядкування (на 4,1%); районних (на 0,8%). Збільшуються – у бюджетах: міст районного підпорядкування (на 2,8%); селищних (на 3,3%); сільських (5,9%).

У сфері охорони здоров'я спостерігається зменшення видатків у бюджетах: державному (на 4,4%); міст республіканського (АРК), обласного підпорядкування (на 2,9%); районних (на 0,6%); селищних (на 0,09%); сільських (на 0,19%). Збільшуються – у республіканському, обласних, міських (міст Києва та Севастополя) бюджеті (на 7,8%).

Протягом 2011–2016 рр. у сфері духовного та фізичного розвитку зменшуються видатки у бюджетах: державному (на 6,3%); селищних (на 0,3%); сільських (на 0,8%). Збільшуються – у бюджетах: міст республіканського (АРК), обласного підпорядкування (на 3,5%); районних (на 1,9%); міст районного підпорядкування (на 0,1%).

У рамках реформи децентралізації з 2016 р. в бюджетах ОТГ передбачено видатки на: охорону навколишнього середовища (0,4%); житлово-комунальне господарство (3,0%); охорону здоров'я (0,4%); духовний та фізичний розвиток (1,8%).

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, протягом останніх років відбува-

ються суттєві зміни в організації та фінансуванні органів місцевого самоврядування, пов'язані з передачею повноважень та відповідальності від центра на місця.

Розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування різних рівнів сприятиме поліпшенню виробництва та надання населенню суспільних благ та послуг. Зі збільшенням доходів органів місцевого самоврядування підвищується їх відповідальність за надання якісних суспільних благ та послуг на відповідній території.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Tiebout C. An Economic Theory of Fiscal Decentralization / C. Tiebout. In: NBER, Public Finances, Needs, Sources and Utilization. – Princeton (Univ. Press), 1961. P. 79–96.
2. Oates W. Fiscal Federalism. Harcourt-Brace, New York, Cheltenham, UK : Edward Elgar, 2011. 256 p.
3. Buchanan James M. Federal Expenditure and State Functions. Federal Expenditure Policy For Economic Growth And Stability. Joint Economic Committee. Washington, D.C., 1957. P. 174–179.
4. Samuelson P. The Pure Theory of Public Expenditure. The Review of Economics and Statistics. 1954. Vol. 36. № 4. P. 387–389. URL: https://www.ses.unam.mx/docencia/2007II/Lecturas/Mod3_Samuelson.pdf.
5. Волохова І.С. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні: монографія. Одеса: Атлант, 2014. 462 с.
6. Соколова О.М., Ковальчук А.В. Теоретичні засади фінансової децентралізації в умовах реформування системи державного управління. Вісник НАДУ при Президентіві України. Серія «Державне управління». 2016. № 4. С. 117–124.
7. Мамонова В.В., Василега О.О. Збалансування місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації. Актуальні проблеми державного управління. 2016. № 1(49). С. 1–7.
8. Мізіна І.В. Фінансова децентралізація та її вплив на систему місцевих фінансів України. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/.../269/269>.
9. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні: наукова доповідь / За ред. д-ра екон. наук І.О. Луніної; НАН України, ДУ «Ін.-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2016. 70 с.
10. Мельничук Н.Ю. Децентралізація як спосіб реалізації бюджетної політики органів місцевого самоврядування.
11. Михайленко С., Зубріліна В. Фінансово-бюджетна децентралізація: оцінка рівня та напрями розширення. Вісник ТНЕУ. 2014. № 4. С. 95–102.
12. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
13. Економічний словник / Й.С. Завадський, Т.В. Осовська, О.О. Юшкевич. К.: Кондор, 2006. 356 с.
14. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної орга-

нізації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

15. Бюджетний кодекс України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page10>.

16. Статистичний збірник «Бюджет України 2016». Київ, 2017. 316 с.

17. Статистичний збірник «Бюджет України 2015». Київ, 2016. 308 с.

18. Статистичний збірник «Бюджет України 2013». – Київ, 2014. – 244 с.

19. Про Державний бюджет України на 2016 рік: Закон України від 25 грудня 2015 р. № 928-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/928-19>.

20. Про затвердження переліку професій загальнодержавного значення, підготовка за якими здійснюється за кошти державного бюджету: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 р. № 818. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/818-2016-%D0%BF>.

21. Питання управління державними закладами професійної (професійно-технічної) освіти, підпорядкованими Міністерству освіти і науки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 831-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/831-2017-%D1%80>.

22. Про Державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 7 грудня 2017 р. № 2246-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>

ПІДХОДИ ДО ВИМІРНИКІВ ПРАЦІ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ

APPROACHES TO LABOUR INDEXES IN THE INFORMATION ECONOMY

У статті розглядаються підходи до побудови концепції оцінювання, аналізу та контролю сучасної праці. Наголошується, що в умовах інформаційної економіки домінують роль у суспільстві займає інформаційна праця. Для достовірного виміру процесу і результату інформаційної праці сьогодні недостатньо теоретичних та методологічних матеріалів. Охарактеризовано специфічні підходи до виміру інформаційної праці, що дає підстави для її оцінювання через використання соціальних відносин як показника, що її достовірно характеризують.

Ключові слова: відносини, праця, інформаційне суспільство, інформаційна праця, показники, аналіз, трудовий процес, соціальна праця.

В статье рассматриваются подходы к построению концепции оценки, анализа и контроля современного труда. Отмечается, что в условиях информационной экономики главную роль в обществе играет информационный труд. Для достоверного измерения процесса и результата информационного труда сегодня недостаточно теоретических и методологических мате-

риалов. Охарактеризованы специфические подходы к измерению информационного труда, что дает основания для его оценки путем использования социальных отношений в качестве показателя, который такой труд достоверно характеризует.

Ключевые слова: отношения, труд, информационное общество, информационная работа, показатели, анализ, трудовой процесс, социальная работа.

In the article approaches to the concept of evaluation, analysis and control of modern labor are considered. It is noted that in the conditions of information economy the main role in the society is occupied by information work. For a reliable measurement of the process and the result of information labor, theoretical and methodological materials are not enough today. The article describes specific approaches to the measurement of information labor, which gives grounds for its evaluation, using social relations, as an indicator that such a work is reliably characterized.

Key words: relations, labor, information society, information work, indicators, analysis, labor process, social work.

УДК 330:1;330:001.8;330:303

Ядранський Д.М.

д.е.н., професор кафедри управління персоналом та економіки праці
Уральський державний економічний університет

Чумак О.В.

к.держ.упр., доцент, викладач
Свердловський обласний музично-естетичний педагогічний коледж

Постановка проблеми. Наростання питомої ваги інформаційної праці відбувається практично в усіх сферах економіки. При цьому підходи до аналізу та нормування такої праці практично не змінилися. В основі таких підходів лежить спроба модернізації методів технічного нормування або граничних нормативів чисельності. На нашу думку, такі методи не спроможні забезпечити належну якість прийняття управлінських рішень, через що існує потреба в докорінному перегляді системи аналітичних показників та нормативів інформаційної праці. До цього часу остаточно не вирішеним є

навіть питання міри інформаційної праці (час, кількість, обсяг, результат). У даному напрямі до цього часу ведуться досить змістовні дослідження, є достатня кількість узагальнюючих матеріалів. При цьому відповідей на питання щодо міри інформаційної праці в літературі нами не знайдено.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових джерелах більше уваги приділяється концептуалізації самої інформаційної економіки, ніж дослідженню специфіки інформаційної праці, а тим більше питанням встановлення її міри. Становлення теорії інформаційної еконо-